

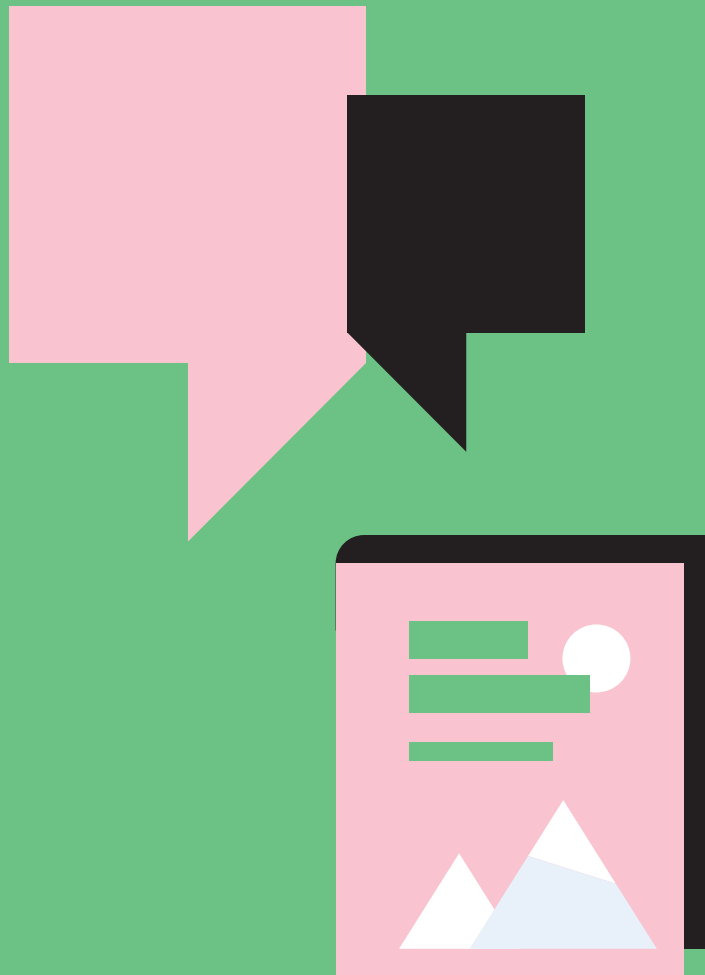

EducationLab
What works in education

Praktijkaart

ICLL

*Instructional
Conversations and
Literature Logs*

Sanne van Wetten
Universiteit Maastricht

Martin Bootsma
Enigma onderwijs

Doel van de interventie

Instructional Conversations and Literature Logs (ICLL) is een programma met als doel het ontwikkelen van begrijpend lezen en algemene taalvaardigheid bij eerste- en tweede-taalverwervers.

Instructional Conversations and Literature Logs bestaat uit twee hoofdcomponenten, namelijk Instructional Conversations (leergesprekken) waarbij leerlingen regelmatig discussiëren in kleine groepjes. En Literatuur Logs (literatuurlogboeken) waarbij leerlingen aantekeningen maken in een logboek naar aanleiding van de literatuur die centraal staat. Het programma is ontwikkeld door William Saunders en Claude Goldenberg en is in de Verenigde Staten verkrijgbaar bij de uitgever Center for Research on Education, Diversity & Excellence (CREDE). Wij beschrijven dit programma ter inspiratie voor het opzetten van een eigen programma, of om te vergelijken met de inhoud en opzet van beschikbare programma's in Nederland.

Voor welke groep kinderen?

Voor leerlingen in de groepen 4 t/m 7 (eerste- en tweede-taalverwervers).

*Kijk voor meer informatie
op onze website:*

www.education-lab.nl

Wat moet er gedaan worden?

Het Instructional Conversations and Literature Logs programma bestaat uit 12 instructiecomponenten, waarbij er een continue afwisseling is tussen lezen, discussiëren en schrijven. De literatuur vormt de basis van het programma (het verhaalthema). De discussies zijn bedoeld om ideeën te delen, maar ook om een beter begrip van het verhaalthema's te verwerven. De schrijfoopdrachten zijn bedoeld om de taalleerders aan te moedigen na te denken over en uitdrukking te geven aan ideeën en om betekenis te ontleen aan de verhalen.

De 12 instructiecomponenten zijn:

1. Literatuurprojecten

De leerlingen nemen op jaarbasis deel aan ongeveer vier literatuurprojecten. Tijdens deze projecten lezen de leerlingen boeken die passen bij hun niveau en de taalvaardigheid. Tijdens een project is er een doorlopend proces gaande van lezen, schrijven (literatuurlogboeken) en discussies (leergesprekken).

2. Literatuurlogboeken

De leraar verdeelt de literatuur in leesbare “brokken” (porties). Elke brok wordt door de leerling zelfstandig verwerkt in het literatuurlogboek. Hierbij kunnen de leerlingen schrijven over bijvoorbeeld een persoonlijke ervaring die past bij het thema van het verhaal of om iets uit te werken dat in het verhaal is gebeurd.

3. Leergesprekken (discussies in kleine groepjes)

Gedurende het project organiseert de leraar groepsdiscussies om het verhaal, de logboek aantekeningen, persoonlijke ervaringen en het thema te bespreken. Gemiddeld besteden de leerlingen minstens 45 minuten per week aan de discussie. De discussie geeft de leraar de kans om leerlingen hun begrip van het verhaal of persoonlijke ervaringen te horen verwoorden. Daarnaast daagt het de leerlingen uit om het begrip te verrijken en te verdiepen.

4. Afrondende schrijfprojecten

Bij ieder literatuurproject hoort een schrijfoopdracht. Deze schrijfoopdracht is gekoppeld aan het thema of de inhoud van de literatuur die in het project centraal staat. De leerlingen doorlopen hierbij een volledig schrijfproces: kladversie voorbereiden, opstellen, delen, feedback krijgen, herzien, bewerken, en een eindversie voorbereiden (Calkins, 1986, 1991; Graves, 1991).

5. Instructie over leesstrategieën

Leerlingen krijgen strategieën aangeleerd die ze kunnen inzetten tijdens het lezen om hun begrip te controleren (McNeil, 1984; Palinscar & Brown, 1985). De twee belangrijkste strategieën zijn: pauzeren tijdens het lezen om samen te vatten wat ze gelezen hebben en test-achtige vragen over het leesmateriaal te beantwoorden. De strategieën worden geïntroduceerd tijdens trainingsmodules van twee weken die aan het begin en in het midden van het schooljaar worden aangeboden.

6. Zelfstandig lezen bevorderen

Regelmatig ontvangen de leerlingen opdrachten om zelfstandig te lezen. Het is verstandig om de boekenselecties hiervoor te laten aansluiten op de thema's en onderwerpen die in het literatuurproject worden besproken. De leerlingen maken verschillende opdrachten om het begrip te bevorderen bijvoorbeeld het maken van samenvattingen of het beantwoorden van begripsvragen. Het zelfstandig lezen en het maken van bijbehorende opdrachten wordt in de klas voltooid als onderdeel van zelfstandig werken.

7. Dictees oefenen

Leerlingen doen wekelijks een dictee. Aan het begin van de week oefenen de leerlingen een stuk(je) tekst van een bepaald niveau. Gedurende de week worden de kenmerken van dat stukje tekst bestudeerd en worden de zinnen geoefend. Het is daarbij van belang dat de leraar uitleg geeft over de taal en de leestekens die in het dictee voorkomen. Aan het einde van de week wordt het dictee als eindopdracht gemaakt. Een goed leermoment is om leerlingen de mogelijkheid te geven hun dictee te herlezen en te vergelijken met het dictee zelf.

8. Lessen over taal- en spellingsregels

Leerlingen krijgen gerichte lessen over taal- en spellingsregels (bijv. over leestekens, hoofdletters en woordgebruik). De lessen bestaan uit een presentatie door de leraar, mogelijkheden om zelfstandig of met begeleiding te oefenen en toepassingsopdrachten waarbij leerlingen verbinden wat ze in de les hebben geleerd. Dat laatste kan bijvoorbeeld worden toegepast op een van de terugkerende producten bijv. het literatuurlogboek, de schrijfoopdracht of de dictees.

9. Mondelinge taalontwikkeling door literatuur

In de onderbouw (groep 1-3) kan de leraar ter voorbereiding op het Instructional Conversations and Literature Logs (ICLL) programma de spreekvaardigheid en het tekstbegrip ontplooiën door met leerlingen te praten over prenten- en kinderboeken. Tevens stelt het leerlingen al bloot aan boeken, voordat ze formeel overgaan op zelf lezen. Gemiddeld wordt er per dag in de onderbouw gemiddeld 45 minuten voorgelezen en gesproken over het verhaal. De lessen worden gegeven in kleine groepen, ingedeeld op het taalniveau, zodat de leraar zich beter kan richten op de specifieke behoeften van de leerlingen.

10. Plezier in lezen bevorderen

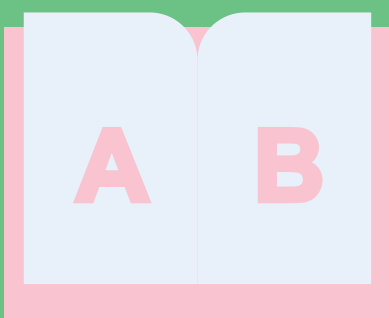
Elke dag, of in de bovenbouw als onderdeel van een wekelijks systeem, wordt een deel van de tijd ingeruimd om leerlingen zelf dingen te laten uitzoeken en voor hun plezier en belangstelling te lezen. Leerlingen houden samen met de leraar een overzicht bij van wat ze gelezen hebben (leesinventaris) en maken vaak opdrachten in verband met wat ze gelezen hebben bijv. een samenvatting schrijven of een (korte) presentatie houden.

11. Voorlezen door de leraar

Minstens drie keer per week lezen leraren voor gedurende ongeveer 20 minuten. Voorlezen (Trelease, 1985) dient verschillende doelen, namelijk het plezier in lezen bevorderen, leerlingen vertrouwd maken met verschillende genres en leerlingen betrekken bij het lezen van materiaal dat ze misschien zelf nog niet kunnen lezen. Maar ook leerlingen blootstellen aan de taal van ervaren schrijvers en de vlotheid van een ervaren lezer.

12. Interactieve dagboeken

Interactieve dagboeken bieden leerlingen de gelegenheid om regelmatig en op een niet bedreigende manier te schrijven over onderwerpen van hun eigen keuze en deel te nemen aan een schriftelijke dialoog met de leraar (Flores et al., 1991). De leraar reageert zo vaak mogelijk en geeft de leerlingen voorbeelden van conventioneel schrijven. Hiermee helpen interactieve dagboeken de schrijfvaardigheid van leerlingen te ontwikkelen.

Wat is hiervoor nodig?

- Er is geen Nederlandse versie van Instructional Conversations and Literature Logs. Leraren kunnen op basis van de uitgangspunten eventueel eigen materiaal ontwikkelen of op zoek gaan naar bestaand materiaal dat (redelijk) goed voldoet aan de uitgangspunten van ICLL.
- Uitgebreide selectie aan kinderboeken (o.a. verschillende genres, verschillende auteurs).
- Het koppelen van thema's die centraal staan in de literatuurprojecten aan andere taalonderdelen uit het curriculum.

Wie voert het uit?

De interventie wordt uitgevoerd door de leraren van groep 4 t/m groep 7; eventueel met ondersteuning van onderwijsassistenten.

Hoe lang duurt de interventie?

De interventie duurt de gehele periode van groep 4 tot en met groep 7.

Waar moet je op letten?

- Het is de bedoeling om de leerlingen continu uit te dagen.
- Zorg dat er continuïteit zit in de instructie, maar ook in het curriculum.
- Bouw voort en leg expliciet verbanden tussen bestaande kennis, vaardigheden en ervaringen van leerlingen.
- Laat leerlingen discussies voeren in groepen van 6 tot 10 leerlingen.
- Ieder literatuurproject is gebaseerd op 'Ervaring-Tekst-Relatie' (Mason & Au, 1986). Dat houdt in dat de leraar in de loop van het project probeert de leerlingen te helpen de relatie te begrijpen tussen hun eigen ervaringen, de inhoud van de literaire selectie en één of meer belangrijke thema's die van toepassing zijn op de selectie (bijv. vriendschap, opoffering, doorzettingsvermogen, inzet, rechtvaardigheid, culturele identiteit).
- Bij het schrijfproces is het herzien (revisie) van het schrijfproduct de belangrijkste

sleutel, omdat leerlingen leren feedback te geven en te ontvangen. Maar leerlingen leren ook van het schrijfwerk van andere leerlingen, waardoor ze dit in hun eigen schrijfproduct kunnen toepassen.

- Om het leesplezier te bevorderen is het belangrijk dat de leraar leerlingen laat kennismaken met veel diverse genres en thema's. Het is ook belangrijk om leerlingen te leren hoe ze boeken kunnen kiezen, bijvoorbeeld door naar de omslag te kijken of verschillende boeken van dezelfde auteur te lezen. Laat leerlingen regelmatig aan elkaar of aan de leraar vertellen wat ze aan het lezen zijn.

Wat zijn de kosten?

De kosten van het programma zijn vrij laag; er zullen vooral kosten gemaakt worden voor de materialen die gebruikt worden tijdens de lessen.

Uitkomsten

De resultaten van de leergesprekken en de literatuurlogboeken hadden een aantoonbaar positief effect op de leesprestaties en de taalontwikkeling. Deze resultaten zijn gebaseerd op onderzoek dat is uitgevoerd in de Verenigde Staten bij eerste- en tweede-taalverwervers. Onderzoek vindt dat de leesontwikkeling met gemiddeld 0,41 SD verbeterd of 5 maanden leerwinst, en de taalvaardigheden met gemiddeld 0,35 SD verbeteren of 4 maanden leerwinst. Daarnaast is er een indicatie dat leerlingen die Engels als tweede taal hadden, meer ontwikkelde door het programma dan leerlingen die Engels als eerste taal hadden.

Bronnen

Saunders, W.M. (1999). Improving Literacy Achievement for English Learners in Transitional Bilingual Programs. *Educational Research and Evaluation*, 5:4, 345-381.

Saunders, W. M., & Goldenberg, C. (1999). Effects of instructional conversations and literature logs on limited-and fluent-English-proficient students' story comprehension and thematic understanding. *The Elementary School Journal*, 99(4), 277-301.

What works clearinghouse. (2006). *Instructional Conversations and Literature Logs*. What Works Clearinghouse Intervention Report.